

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi maatilahallituksen alaisia tarkastuslaitoksia koskevien lakien muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksen tarkoituksena on muuttaa valtion maatalouskemian laitoksesta, valtion siementarkastuslaitoksesta ja valtion maitovalmisteiden tarkastuslaitoksesta annettuja lakeja siten, että eräät, lähinnä laitoksen johtokunnille nykyisin kuuluvat asiat, käsiteltäisiin maatilahallituksen istunnossa, johon tällöin ottaisi päätösvaltaisena jäsenenä osaa myös asianomaisen laitoksen johtaja. Laitoksen johtaja osallistuisi niin ikään maatilahallituksen istuntoon käsitellessä siellä sellaisia maatilahallitukselle kuuluvia määräysten ja ohjeiden sekä niistä lausun-

tojen antamista koskevia asioita, jotka liittyvät laitoksen toimialaan.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan mahdollistettavaksi edellä mainittujen maatilahallituksen istunnossa käsiteltävien asioiden esitleminen suoraan laitoksesta tapahtuvasta esittelystä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä maaliskuuta 1989 lukien. Koska esitys liittyy vuoden 1989 tulo- ja menoarvioesitykseen, se tulisi käsitellä tulo- ja menoarvioesityksen yhteydessä.

PERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne

Maatilahallituksen alaisuuteen kuuluu nykyisin kolme tarkastuslaitosta, joiden hallintoa koskevat säännökset sisältyvät valtion maatalouskemian laitoksesta, valtion siementarkastuslaitoksesta ja valtion maitovalmisteiden tarkastuslaitoksesta annettuihin lakeihin (647/79, 649/79 ja 652/79). Kyseisistä laeista on 15 päivänä huhtikuuta 1988 kumottu niiden 2 §:iin aikaisemmin sisältyneet virkatyyppejä koskevat säännökset. Tarkemmat säännökset lakien täytäntöönpanosta ja soveltamisesta on annettu seuraavilla 29 päivänä helmikuuta 1980 annetuilla asetuksilla: valtion maatalouskemian laitoksesta annetulla asetuksella (153/80), valtion siementarkastuslaitoksesta annetulla asetuksella (150/80) ja valtion maitovalmisteiden tarkastuslaitoksesta annetulla asetuksella (148/80). Asetuksia on eräiltä osin muutettu

23 päivänä joulukuuta 1987 (1125/87, 1126/87 ja 1127/87).

Hallinnollisesti kyseiset tarkastuslaitokset ovat niitä koskevien lakien 1 §:n 2 momentin mukaan maatilahallituksen alaisia. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että tiettyjen tilinpitoa ja henkilöstöhallintoa koskevien asioiden lisäksi maatilahallitus osallistuu laitosta koskevien hallinnollisten esitysten esimerkiksi tulo- ja menoarvioehdotusten, toiminta- ja taloussuunnitelmaehdotusten, määrärahaesitysten sekä säädösesitysten valmisteluun tekemällä näitä koskevat esitykset laitoksen aloitteesta maatalousministeriölle.

Päätävältä laitokselle kuuluvissa asioissa käyttää niitä koskevien asetusten mukaan laitoksen johtokunta, johtaja tai muu laitoksen virkamies, jolle on sellainen päätösvalta annettu. Maatilahallitus asettaa johtokunnan kolmeksi vuodeksi kerrallaan ja sen kokoonpa-

nosta on kunkin laitoksen osalta säädetty asianomaisessa asetuksessa. Kyseisten säännösten mukaan kuuluu laitoksen johtokuntaan laitoksen johtaja ja yksi maa- ja metsätalousministeriön sekä yksi maatilahallituksen määräämä jäsen. Tämän lisäksi kuuluu valtion maatalouskemian laitoksen johtokuntaan kolme maatilahallituksen kutsumaa jäsentä, joista kahden tulee edustaa maatalouden tutkimustoimintaa, valtion siementarkastuslaitoksen johtokuntaan neljä maatilahallituksen kutsumaa jäsentä, joista yhden tulee edustaa maatalouden tutkimustoimintaa ja yhden valtion viljavarastoa, sekä valtion maitovalmisteiden tarkastuslaitoksen johtokuntaan neljä maatilahallituksen kutsumaa jäsentä, joista yhden tulee edustaa meijeriteollisuutta, yhden kananmuna-kauppaa ja yhden margariiniteollisuutta. Johtokunnan tehtävänä on kaikkien laitosten osalta ohjata, kehittää ja valvoa laitoksen toimintaa, tehdä ehdotukset tulo- ja menoarvio- sekä toiminta- ja taloussuunnitelmaksi, hyväksyä maatilahallitukselle annettava laitoksen vuosikertomus, tehdä maatilahallitukselle ehdotus työjärjestykseksi, käsitellä ja ratkaista virkasuhteen perustamista ja lakkauttamista koskevat asiat, mikäli ne eivät kuulu muulle viranomaiselle tai johtajalle, sekä käsitellä muut asiat, joilla on laitoksen toiminnan kannalta laajakantoinen tai periaatteellinen merkitys ja jotka johtaja määrää johtokunnassa käsiteltäväksi. Ne asiat, joita ei käsitellä johtokunnassa, ratkaisee laitoksen johtaja.

2. Ehdotetut muutokset

Tarkastuslaitosten tehtävät edellyttävät niiltä mahdollisimman suurta itsenäisyyttä tarkastustoiminnassa sekä verrattain riippumatonta asemaa hallinto-organisaatiossa. Niiden aseman tulisi kuitenkin olla sellainen, että se mahdollistaisi nykyistä paremmin tarkastustoiminnan koordinoimisen sekä yleensäkin laitosten hallinnon oikeasuuntaisen kehittämisen samoin kuin hallinnollisten resurssien tehokkaan hyväksikäytön. Laitosten asemaa ehdotetaan nyt kehitettäväksi maatilahallitukseen nähden siten, että laitosten johtokunnat lakkautettaisiin ja niiden sijasta laitosten hallintoa ja taloutta koskevat tärkeät asiat, kuten laitosten tulo- ja menoarvio- ja toiminta- ja taloussuunnitelmaehdotukset ja eräät nimitys- ja määräraha-asiat, laitosten lainsäädännön ja toiminnan kehittä-

mistä koskevat asiat sekä muut laitoksen kannalta laajakantoiset tai periaatteelliset asiat käsiteltäisiin maatilahallituksen istunnossa. Tarkoituksena on, että asian käsittelyyn ottaisi tällöin päätösvaltaisena jäsenenä osaa myös asianomaisen laitoksen johtaja, jolloin esimerkiksi laitosten varsinaisia tulo- ja menoarvioehdotuksia ja toiminta- ja taloussuunnitelmaehdotuksia käsiteltäessä kaikki laitosten johtajat voisivat olla samanaikaisesti läsnä. Asioiden käsittelemisestä maatilahallituksen istunnossa sekä siellä käsiteltävistä asioista säädettäisiin tarkemmin asetuksella.

Laitosten asiantuntija-asemaa ehdotetaan samalla vahvistettavaksi ja laitoksia lähennettäväksi maatilahallitukseen nähden myös siten, että laitoksen johtaja osallistuisi, sen mukaan kuin asetuksella tarkemmin säädettäisiin, maatilahallituksen istunnossa käsiteltävien asioiden ratkaisemiseen myös silloin, kun on kysymys sellaisesta maatilahallitukselle kuuluvasta määräysten tai ohjeiden taikka niistä lausuntojen antamista koskevasta asiasta, joka liittyy laitoksen toimialaan. Tällaisia maatilahallitukselle kuuluvia normintoasioita ovat esimerkiksi sen ratkaistavaksi siemenkauppalainsäädännössä, rehu- ja lannoitelainsäädännössä sekä kananmunien ja kananmunavalmisteiden tarkastuksesta ja hinnanalennuskorvauksen maksamisesta annetussa lainsäädännössä säädetty asiat.

Edellä mainittujen maatilahallituksen istunnossa käsiteltävien asioiden esittely voisi pääsääntöisesti tapahtua edelleenkin siitä maatilahallituksen toimistosta, jonka toimialaan asia kuuluu. Päätöksenteon sanotuissa asioissa tulisi kuitenkin lisäksi olla mahdollista myös suoraan laitoksesta tapahtuvasta esittelystä. Tämä saattaisi tulla kysymykseen esimerkiksi laitoksen toiminnan kehittämistä, laitoksen työjärjestystä sekä eräitä henkilöstö- ja nimitysasioita koskevissa asioissa. Tämän vuoksi ehdotetaan, että asetuksella voitaisiin säätää laitoksen johtajan ja muun virkamiehen velvollisuudesta esitellä esityksessä tarkoitettu laitokselle tai maatilahallitukselle kuuluva asia maatilahallituksen istunnossa.

Edellä mainitut muutosehdotukset ehdotetaan toteutettavaksi siten, että valtion maatalouskemian laitoksesta, valtion siementarkastuslaitoksesta ja valtion maitovalmisteiden tarkastuslaitoksesta annettuihin lakeihin lisättäisiin niistä 15 päivänä huhtikuuta 1988 annetuilla laeilla (323/88, 324/88 ja 325/88) kumottu-

jen 2 §:ien tilalle uudet 2 §:t, joihin sanotut muutosehdotukset sisältyisivät.

3. Esityksen organisatoriset ja henkilöstövaikutukset

Maatilahallituksen osalta laitosten asemaa voidaan kehittää esitetyllä tavalla sen nykyisen organisaation avulla. Laitosten organisaatioiden kannalta esitys sen sijaan merkitsisi laitosten johtokuntien lakkauttamista.

Päätösvallan siirtäminen laitosten johtokunnilta maatilahallituksen istunnolle edellyttäisi lisäksi valtion maatalouskemian laitoksen osalta päätöksenteon apuna rehuasioissa olevan asiantuntemuksen täydentämistä myös muilla toimenpiteillä. Tarkoituksena on lisäksi muuttaa rehulasetuksessa (379/86) tarkoitetun rehulautakunnan asemaa siten, että lautakunta olisi pysyvä ja toimisi maa- ja metsätalousministeriön sijasta valtion maatalouskemian laitoksen yhteydessä. Samalla tullaan myös rehulautakunnan tehtäviä ja sen kokoonpanoa muuttamaan.

4. Taloudelliset vaikutukset

Johtokuntien lakkauttaminen vähentäisi laitosten palkkausmenoja yhteensä 8 000 markalla.

Koska esitys liittyy vuoden 1989 tulo- ja menoarvioesitykseen, se tulisi käsitellä tulo- ja menoarvioesityksen yhteydessä.

5. Asian valmistelu

Esitys perustuu pääosin maa- ja metsätalousministeriön asettaman maatalouden tutkimus- ja tarkastuslaitostyöryhmän mietintöön (Työryhmämuistio MMM 1987:12) sekä sen jatko-työryhmäksi maataloudellisten tarkastuslaitosten osalta asetetun tarkastuslaitostyöryhmän I ja II muistioon.

6. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä maaliskuuta 1989.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnalle hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**valtion maatalouskemian laitoksesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään valtion maatalouskemian laitoksesta 10 päivänä elokuuta 1979 annettuun lakiin (652/79) siitä 15 päivänä huhtikuuta 1988 annetulla lailla (323/88) kumotun 2 §:n tilalle uusi näin kuuluva 2 §:

2 §

Laitoksen hallintoa ja taloutta koskevat tärkeät asiat, sitä koskevan lainsäädännön ja sen toiminnan kehittämistä koskevat asiat samoin kuin muut laitoksen toiminnan kannalta laajakantoiset tai periaatteelliset asiat käsitellään, sen mukaan kuin asetuksella tarkemmin säädetään, maatilahallituksen istunnossa. Asian käsittelyyn ottaa tällöin osaa päätösvaltaisena jäsenenä laitoksen johtaja.

Laitoksen johtaja osallistuu niin ikään, sen mukaan kuin asetuksella tarkemmin säädetään, maatilahallituksen istuntoon käsiteltäessä

siellä sellaista maatilahallitukselle kuuluvaa määräysten tai ohjeiden taikka niistä lausunnon antamista koskevaa asiaa, joka liittyy laitoksen toimialaan.

Asetuksella voidaan säätää laitoksen johtajan ja muun virkamiehen velvollisuudesta esitellä maatilahallituksessa edellä tässä pykälässä tarkoitettu maatilahallituksen istunnossa käsiteltävä asia.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 198 .

2.

Laki**valtion siementarkastuslaitoksesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään valtion siementarkastuslaitoksesta 10 päivänä elokuuta 1979 annettuun lakiin (649/79) siitä 15 päivänä huhtikuuta 1988 annetulla lailla (324/88) kumotun 2 §:n tilalle uusi näin kuuluva 2 §:

2 §

Laitoksen hallintoa ja taloutta koskevat tärkeät asiat, sitä koskevan lainsäädännön ja sen toiminnan kehittämistä koskevat asiat samoin kuin muut laitoksen toiminnan kannalta laajakantoiset tai periaatteelliset asiat käsitellään, sen mukaan kuin asetuksella tarkemmin säädetään, maatilahallituksen istunnossa. Asian käsittelyyn ottaa tällöin osaa päätösvaltaisena jäsenenä laitoksen johtaja.

Laitoksen johtaja osallistuu niin ikään, sen mukaan kuin asetuksella tarkemmin säädetään, maatilahallituksen istuntoon käsiteltäessä

siellä sellaista maatilahallitukselle kuuluvaa määräysten tai ohjeiden taikka niistä lausunnon antamista koskevaa asiaa, joka liittyy laitoksen toimialaan.

Asetuksella voidaan säätää laitoksen johtajan ja muun virkamiehen velvollisuudesta esitellä maatilahallituksessa edellä tässä pykälässä tarkoitettu maatilahallituksen istunnossa käsiteltävä asia.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 198 .

3.

Laki**valtion maitovalmisteiden tarkastuslaitoksesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään valtion maitovalmisteiden tarkastuslaitoksesta 10 päivänä elokuuta 1979 annettuun lakiin (647/79) siitä 15 päivänä huhtikuuta 1988 annetulla lailla (325/88) kumotun 2 §:n tilalle uusi näin kuuluva 2 §:

2 §

Laitoksen hallintoa ja taloutta koskevat tärkeät asiat, sitä koskevan lainsäädännön ja sen toiminnan kehittämistä koskevat asiat samoin kuin muut laitoksen toiminnan kannalta laajakantoiset tai periaatteelliset asiat käsitellään, sen mukaan kuin asetuksella tarkemmin säädetään, maatilahallituksen istunnossa. Asian käsittelyyn ottaa tällöin osaa päätösvaltaisena jäsenenä laitoksen johtaja.

Laitoksen johtaja osallistuu niin ikään, sen mukaan kuin asetuksella tarkemmin säädetään, maatilahallituksen istuntoon käsiteltäessä

siellä sellaista maatilahallitukselle kuuluvaa määräysten tai ohjeiden taikka niistä lausunnon antamista koskevaa asiaa, joka liittyy laitoksen toimialaan.

Asetuksella voidaan säätää laitoksen johtajan ja muun virkamiehen velvollisuudesta esitellä maatilahallituksessa edellä tässä pykälässä tarkoitettu maatilahallituksen istunnossa käsiteltävä asia.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 198 .

Helsingissä 30 päivänä syyskuuta 1988

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Maa- ja metsätalousministeri *Toivo T. Pohjala*

